

SZÁLLJ KÖLTEMÉNY!

SZÁLLJ KÖLTEMÉNY!

ÖTVENEGY MAGYAR KÖLTŐ

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
Budapest 1961

Olvasóink sok tizezres táborának írtuk ezt az albumot. Ötvenegy költő - egy - két kivétellel élők - költői "arcképét", alkotói jellegzetességeit villantjuk fel. A halott-élők, akikről szó esik, a közelmúltban távoztak, s életművük teljessége - akár csak a kihunytt nap fénye az égen - anynyira itt és velünk van, hogy szólnunk kellett róluk. Nem törekedtünk teljességre; irodalmunk állandó forrás-fejlődésben van; új tehetséges költők jelentkeznek; nem is lehet egy ajánló-album célja felmérni valamennyi ma élő költőnk életművét. Inkább azt szeretnénk, ha az itt bemutatottak izelítőt, szint adnának a mai magyar lirából. A többi: olvasóink dolga. Ismerjék meg, olvassák, szeressék érdem szerint élő költőink legszebb alkotásait.

SZERKESZTETTE:

VASVÁRI ISTVÁN

MUNKATÁRSAK VOLTAK:

Arató Józsefné	Mikó Zoltán
Bornemissza Lászlóné	Molnár Ilona
Deák Dénes	Muzslay László
Jancsovics Klára	Pataki Ferenc
Király Zoltán	Tóbiás Áron
Kiss Edit	Tóth László
dr.Mentes Béláné	Vészi Éva
Zengő Gábor	

TECHNIKAI MUNKATÁRSAK:

Cséry Gyuláné	Léczfalvi Rezsóné
Oláh Attila	

KÖNYVKÖTÉSZETI MUNKA:

Svientek Sándor irányításával

Felelős kiadó:

Révész Ferenc, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár igazgatója

Kiadja:

a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
Bibliográfia és Propaganda Osztálya

TARTALOM

	old.
Áprily Lajos.....	1
Benjámín László.....	3
Berda József.....	7
Csanádi Imre.....	9
Csanády János.....	11
Csepeli Szabó Béla.....	13
Csoóri Sándor.....	15
Csorba Győző.....	17
Darázs Endre.....	19
Devecseri Gábor.....	21
Földeák János.....	23
Fodor András.....	25
Fodor József.....	26
Füst Milán.....	28
Garai Gábor.....	30
Gábor Andor.....	32
Gellért Oszkár.....	35
Györe Imre.....	37
Hajnal Anna.....	39
Hajnal Gábor.....	41
Hárs György.....	43
Hidas Antal.....	45
Illyés Gyula	47
Jankovich Ferenc.....	52

	old.
Jékely Zoltán.....	54
Jobbágy Károly.....	56
Juhász Ferenc.....	58
Kalász Márton.....	60
Kassák Lajos.....	62
Kis Ferenc.....	64
Képes Géza.....	66
Keszthelyi Zoltán.....	69
Kónya Lajos.....	71
Madarász Emil.....	74
Mátyás Ferenc.....	76
Nagy László.....	78
Rákos Sándor.....	80
Reményi Béla.....	82
Simon István.....	84
Simon Lajos.....	87
Somlyó György.....	89
Szabó Lőrinc.....	92
Szécsi Margit.....	95
Szűdi György.....	97
Takáts Gyula.....	99
Vas István.....	101
Vasvári István.....	103
Váci Mihály.....	105
Várnai Zseni.....	106
Vészi Endre.....	108
Weöres Sándor.....	111

Csorba Győző

Dunántúli költő; Pécsen született 1916-ban. Iskoláit ugyanitt végezte. A jogi egyetem befejeztével évekig állástalan volt, majd közigazgatási tisztviselő, később pedig könyvtáros lett. Jelenleg is a Pécsi Megyei Könyvtárban dolgozik. Költői pályafutása során megkapta a Baumgarten, majd a József Attila-díjat.

Költészetét nagyfoku finomság, intellektualitás hatja át. Versein helyenként átüt a pesszimista hang. Világa - időtlen; benne az élet és halál örök problémája tükröződik, de nem elvontan, nem hidegen: szinte minden verse gondolati gazdagsággal, mély emberi érzésekkel telített. Költői igényesség jellemzi; állandó vágy az élet teljességére.

A természet szeretete, ebből fakadó bölcsélet, a külső és belső világ szépségeinek felismerése gazdagítja liráját. Verseinek formája klasszikusan zárt, gondosan kidolgozott. Csorba Győző egyik jelentős, igen tehetséges tagja a mai költőnemzedéknek. Petrarca, Dante, Brecht és Becher műveinek kiváló fordítója. Figyelemre-

méltóan ültette át magyar nyelvre Goethe Faust-ját is.

Felzabادلás óta megjelent költői művei:

- SZABADULÁS. Pécs. Kultura ny, 1947. 46 p. /A Batsányi Társaság Könyvtára. Szépirodalmi sorozat 1./
- OCSUDÓ ÉVEK. Önéletrajzi költemény. Pécs. Dunántul, 1955. 64 p.
- A SZÓ ÜNNEPE. Bp. Magvető Kvk, 1959. 123 p.
- Goethe, Johann Wolfgang: FAUST. 1-2 r. Ós-Faust. Drámai költemény. Ford. Jékely Zoltán, Csorba Győző. Utószó: Turóczi-Trostler József. Jegyz. ell. Walkó György. Bp. M. Helikon, 1959. 559 p.

Darázs Endre

1926-ban született Budapesten. Érettségi után beiratkozott az egyetemre, de tanulmányait abbahagyva, a Magyarok című folyóirat segédszerkesztője lett. Verseire két ízben kapott József Attila-díjat, 1950-ben és 1952-ben. Egyik szerkesztője volt a Tüztánc című antológiának.

Verseit szinesség, ötletekben gazdag költői-még jellemzi. Többnyire apró részletmegfigyelések sugár-térésein át mutatja meg a valóságot; ez a valóság helyen-ként mégis szétzilált: hiányzik belőle a gondolati és formai egység, az élmény töretlen kifejezése. Legszebb verseiben azonban sikerül az eszmei- és szerkezeti sűrítés olyan fokára emelkednie, amely bizonyítja, hogy Darázs Endre nagyobb ökonomiával, igényesebb válogatással az eddiginél jelentősebbet tudna alkotni.

Felzabادلás óta megjelent költői művei:

KUNYHÓ, FÜSTTEL. Versek. Bp. Egyetemi ny, 1947. 39 p.

Fodor András

Az új magyar irodalom erőteljes fiatal költői egyénisége. Somogymérőben született 1929-ben. Kaposvárott, majd Budapesten végezte tanulmányait. 1946 óta jelennek meg versei a Sorsunkban, Dunántulban, a Válaszban és a Csillagban. "Hazafelé" című kötetére József Attila-díjat kapott. - Költészetére jellemző a gondolatok tisztasága és egyszerűsége, a szemléletes képek gazdagsága. A felelősséget hordozó ember élményei fakadnak érett gondolatokká, a nép, az egyes ember gondjai, legnevesebb törekvései, örömei és bánatai tükröződnek Fodor András verseiben. Az olvasóban boldogító biztonságérzés lesz urrá, szinte nem is verset olvas: teljes valóját magával ragadja az életöröm, az ember jelenébe és jövőjébe vetett tiszta hit.

Megjelent költői művei:

HAZAFELÉ. Versek. Bp. Magvető Kvk, 1955. 93 p.

JÓZAN REGGEL. Versek. Magvető Kvk, 1958. 97 p.

Illyés Gyula

Legnagyobb élő költőink közé tartozik. Munkásságát átfogni már azért is nehéz, mert rendkívül sokoldalú tehetség: költészete mellett regények, drámák, naplók, szociográfiák, nagyszerű Petőfi életrajza, kiváló műfordításai gazdagítják irodalmunkat. Illyés már 1945 előtt is ismert, értékelt volt. Gondolunk itt a "Puszták népé"-nek nagy hatására. A felszabadulás után hatása, közönsége természetesen sokszorosára növekedett. Bizonyos, hogy azok közé a művészek közé tartozik, akiknek alkotásai felett sokan, sokszor és sokszor fognak még vitatkozni. Különös, sajátos alkotó-egyéniesség. A "népi" mozgalom bal szárnyáról indult el. "Azért kellett találdolni száz holt parasztnak - és tünődni szántás közben, hogy én majd szóra fakadjak" - írja /"Három öreg"/. A költő valóban a "puszták népét", a zselléreket, béreseket, szegényparasztokat szólaltatja meg verseiben, akiket ezer esztendő kényszerített némaságra. Költészetében a paraszti világnak egy sajátosan újszerű ábrázolásával találkozunk, amely kevéssé hasonlít a népi írók paraszt-

ábrázolására. Az ő hősei harmónikus emberek, még haragjukban, indulatukban sem mutatnak torz vonásokat. Csodálatos művészettel tudja megszerettetni a népet. Ez csak azért lehetséges, mert a népet ő maga is mélyen, igazán szereti. Ez a szeretet teszi őt képezzé, hogy olyan felejthetetlen alakokat teremtsen, mint a betűvetést tanító "beteg béres", Czabuk Pál, vagy a "Hősökről beszélék" című remek költemény parasztjai. A nép ilyen megmutatásával Illyés csak még inkább súlyosbitja a vádat, amelyet a néptiprók felé kiált. Nem csupán a "Puszták népe"-ben teszi ezt, ebben a kiméretlen helyzetképben, amely a magyar uralkodó osztályok évezredes bűnét oly megdöbbentően tárja fel. Nagyon sok versében is vődöl. A "Kacsalábon forgó vár"-ban a "rácdombi nyárest" gondtalan, uri korzójától kéri számon a vincellérek napszámát, a villanyfény nélkül a sötétben kuporgó magyar megyéket, a mocsári létű ország nyomorát. Illyés Gyula költészetének csúcspontjaként a harmincas évek derekát lehetne megjelölni, azt a korszakot, amikor a Szovjetunióban is járt s oly következetesen és gazdagon szólaltatta meg a szegényparasztság forradalmi mondanivalóját. A "Három öreg", az "Ifjuság" és a "Hősökről beszélék" ennek a nagy és jelentős korszaknak megannyi állomása. Az "osztályharcok - merész magas üzenetét" érzi a költő /"Hősökről beszélék"/. A második világháború idején a harmincas évek tiszta, harcoss hangját a vívódás, a meg hasonlítás váltja fel. A költő élesen szembezáll a fasizmussal, de abban már nem hisz, hogy a nép fordítani képes a sorsán. Valamifajta képzelt világ "belső emigrációjába" vonul vissza. Mintha a magyar nép, elsősorban a "külön világba helyezett" parasztság kívülmaradhatna a régi és az új - az imperi-

alizmus és a szocializmus között folyó világméretű harcokon. /A fergeteg elől subájába húzódo parasztember képe azonban önáltató program./ A felszabadulás ujjájéleszti a költőt. A földosztás, az ujjájépités hősi hónapjai nagyszerű művek alkotására lelkesítik. Felejthetetlenül szép a "Megy az eke" című verse, amelyben a maga földjén először szántó parasztról ír. /"Magyarország, így írják a történelmed."/ Vagy idézzük a "Cserepezőket", amelyben a munka ritmusa biztatja a költőt: "... Irjam a verset, - tegyem, de tüstént - amit tudok, doboljam én is - az indulót." De a népével egy uton járó költő még nem tudta teljesen megtagadni azt a magatartást, amely a világháború alatt jellemezte a kivülállás, a "külön világ" írói programját.

Ez a "külön világ" elmélet, a történelem összefüggéseinek fel nem ismerése vitte odáig a költőt, hogy az ellenforradalom tragédiájában ne ismerje a saját helyét, kötelezettségét. Tévedései azért voltak súlyosak, mivel a rangos, méltán tisztelt alkotó politikai tévedéseiként kétszeresen ártottak. Ma a népe helyes utját egyre inkább megtaláló költő - éppen azért, mivel azt az utat folytatja, amit fiatalon elkezdett - kezd vissza - találni a maga igaz művészi utjára is. A magyar nép szereti, a maga írójának érzi Illyés Gyulát és elvárja tőle, hogy folytassa művét, hogy ma is megkapja a "Puszták népe" írójától a segítségnek, a lelkesítésnek, a felelős gondnak meleg és szép szavát.

Felszabadulás óta megjelent költői művei:

EGY ÉV. Versek. 1944 szeptember - 1945 szeptember. Bp.

Sarló, 1945. 77 p.
ÖSSZES VERSE. Bp. Nyugat, 1947. 1-3 köt.
SZEMERÉZVE. Versek. Bp. Révai, 1947./Révai Könyvtár 10/
KÉT KÉZ. Vera. Bp. Athenaeum, 1950. 39 p.
IFJUSÁG. Elbeszélő költemények. Bp. Szépirodalmi Kvk,
1951. [1952] 104 p.
A CSODAFURULYÁS JUHÁSZ. Verses mesék és műfordítások.
Ill. Ferenczy Béni. Bp. Ifjúsági Kvk, 1954. 38 p.
Tu Fu versei. Ford. Illyés Gyula, Kormos István stb. Vál.
bev. és jegyz. ell. Csongor Barnabás. Bp. Új Magyar
Kvk, 1955. 122 p. 4 t.
KÉZFOGÁSOK. Versek. Bp. Magvető Kvk, 1956. 233 p. 1 t.
Dalok könyve. /Si King/ Antológia. Ford. Csanády Imre,
Illyés Gyula stb. A nyers fordításokat készítette, az
utószót, a jegyz. írta Tókei Ferenc. Ill. Kálmán Klára.
Bp. Európa, 1957. 473 p. 4 t.
Villon, Francois ÖSSZES VERSEI. Ford. Illyés Gyula, Jó-
zsef Attila stb. Bev. Gyergyai Albert. Szerk. és jegyz.
ell. Szegi Pál. Ill. Szász Endre. Bp. Európa, 1957.
313 p.
Jammes, Francis VÁLOGATOTT VERSEI. Vál. és bev. Rónay
György. Ford. Illyés Gyula, Kosztolányi Dezső stb. Bp.
Móra Kvk, 1959. 215 p. /A világirodalom gyöngyszemei/
Ronsard, Pierre de: Choix de poèmes. - - VÁLOGATOTT VER-
SEI. Ford. Illyés Gyula, Kálnoky László stb. Bev. La -
kits Pál. Bp. Európa, 1959. 289 p.
Musset, Alfred de VÁLOGATOTT VERSEI. Vál. Kálnoky László.
Ford. Illyés Gyula, Kálnoky László stb. Az életrajz és
jegyz. Szegszárdy-Csengery József munkája. Bp. Móra Kvk,
1960. 145 p. /A világirodalom gyöngyszemei/
Eluard, Paul versei. Picasso, Pablo és Matiase, Henri

rajzaival. Bev. Aragon, Louis. Vál. és jegyz. ell. Som-
lyó György. Ford. Illyés Gyula, Rónay György, Somlyó
György. Az utószót írta Illyés Gyula. Bp. M. Helikon,
1960. 346 p.
ÚJ VERSEK. Bp. Szépirodalmi Kvk, 1961. 223 p.

képző készsége egyszerűbb a mégis gazdagabb lesz, ér-
zékenyebb a finom megérzésekre.

Költészetében akadnak ritmusbeli zökkenők, mesterkéltségek, de műveinek mélyes humanizmusával, eszmei hűségével, szenvedélyével azok közé tartozik, akik a harcossággal mélik a költészetet.

Felzabadosulás óta megjelent költői művei:

- SÖTÉT ÉVEK UTÁN. Versek. Ujpest. Szabad Ujpest, 1947. 61. p.
BÁNYÁS VAGYOK. Versek. Bp. Népművelési Minisztérium,
1951. 26 p. /Az Öt éves terv kiadványtára/
A FORRADALOM KATONÁJA. Elbeszélő költemény, Győry Miklós
rajzaival. Bp. Ifjúsági Kvk, 1951. 26 p.
MEGY A TRAKTOR. Képes verseskötet gyermekeknek. Ill. Má-
day Gréte. Bp. Ifjúsági Kvk, 1952. [22 p.]
A SZELEBURDI TAPSI. Gyermekmesék versben. A. Tarnov: Zaj
i című filmjének nyomán. Rajzolta Máday Gréte. Bp.
Ifjúsági Kvk, 1953. [16 p.]
TISZTA HITTEL. Bp. Szépirodalmi Kvk, 1954. 76 p.
SZÜLŐFÖLD, BUDAPEST. Költemény. Ill. Kondor Lajos. Bp.
Szépirodalmi Kvk, 1955. 56 p.
ESZTENDŐK. Bp. Magvető Kvk, 1956. 196 p.
SZERELMŰNK - AZ ÉLET. Bp. Magvető Kvk, 1958. 99 p.

Takáts Gyula

Takáts Gyulát úgy tartja számon irodalmi köz-
tudatunk, mint a dunántúli, közelebből: a somogyi táj
költőjét, aki ihletét, élményeit és életének kereteit is
ettől a pannón vidéktől kapja. S ez így igaz. Csak hogy Ta-
káts Gyula életművét nem szűkíti /és nem szűrkíti!/ ez
a szó elsődleges értelmében vett provincializmus, hanem -
perspektívát ad neki. Innen, e "bukolikus" lét derűjéből
fedezi fel - többek közt -, hogy a modern természettudo-
mány merőben új magyarázatát adja a világnak. Takáts Gyu-
la nem siratja az "elvesztett idillt", amiért a technika
"betört" a lágynonalú dombok közé, amiért a traktorok
robaja tulharsogja a bucsusok énekét, amiért a patriar-
kális életformát felváltotta a százazreket építésre moz-
gósító szocializmus.

Költészetének forrásai a klasszikus latin ha-
gyomány rekvizitumaitól a valósuló kommunizmus ígérete-
sen reális tényeig terjednek. Tehát: történelmi korszak-
ok sugallják látomásait, s ő a víziók közepette mindvég-
ig megmaradt nagy idők lelkes tanújának. Tanszkodását

pedig az emberbe vetett hit hivalkodása nélkül optimizmusával zengi, a teltségnek, az őszi csordulásnak, az ízes-édes érettségnek azzal a bensőséggel, ami mai költészetünkben egyedül az övé, s aminek színeit-illatát az ő feledhetetlen somogyi tájai lehelik ... Oldott formái, tiszta visszhangként zengő rimek, olykor melankóliába lassuló ritmusai, pasztellbe-játszó hasonlatai, igézetes költői képei, mind-mind azt bizonyítják: Takáts Gyulában azt a költőt tisztelhetjük, aki a maga utánozhatatlan hangján emberségünkről és magyarságunkról árul el valami megindítóan lényegest.

- - - - -

Takáts Gyula 1911-ben született a Somogy megyei Tabon. A pécsi egyetemen szerzett tanári oklevelet. Kaposvárott múzeumigazgató.

A felszabadulás óta megjelent költői művei:

- SE ÉG, SE FÖLD. Bp. Egyetemi Nyomda, 1947. 111 p.
VIZTÜKÖR. Egry József rajzaival. Pécs. Dunántuli Magvető, 1955. 38 lev.
AZ EMBEREKHEZ. /Válogatott és új versek./ Bp. Szépirodalmi Kvk, 1955. 210 p.
RÓZSÁVÁ LEIT RÓKA. Gyermekversek. Bp. Móra Ferenc Kvk, 1958. 56 p.
MÉZÖNTŐ. Bp. Szépirodalmi Kvk, 1958. 180 p.
VIRÁGOK VIRÁGA. Új versek. Bp. Szépirodalmi Kvk, 1961. 126 p.

Weöres Sándor

A magyar líra "csodagyerekeként" indult, tíz-
zennégy éves korában írott versei már megjelenhettek az
akkori legrangosabb irodalmi lapban, a "Nyugat"-ban.

Weöres a nagy rögtönzők, bravuros alkotók faj-
tájából való. Szinte nincs is olyan formai lehetőség, a-
mit kihagyott volna életművéből: beleélő készsége határ-
talannak látszik. Shelley érzékeny vibrálása, könnyedsége
váltakozik meghökkentően népi hanggal, balladákat vált
nála különleges keletázsiai misztikus elemekkel épített
elbeszélőköltemény, vagy görög moenia. Benne dobog ver-
seiben a történelem előtti korok lelkesége, de csakugy
kihallani belőle századunk nagy vajudását az új megszü-
letéséért is. Bartók zenéje, az absztraktok művészete,
századunk háborús infernói, nagy történeti átalakulása
helyet kapott, bezsufolódott ebbe a költészetbe.

Weöres verseit csak igen nagy műveltségi a-
nyag birtokában élvezheti az olvasó, kit még így is za-
varba ejt nemegyszer a rejtett utalásoknak ez a hihetet-
len teljesítményű összezsufolása és megfejtési kísérlete.

Felzabadosulás óta megjelent költői művei:

- ELYSIUM. Versek. Bp. Móricz Zsigmond Kvk, 1946. 92 p.
GYÜMÖLCSKOSÁR. Versek. Hincz Gyula rajzaival. Bp. Singer-Wolfner, 1946. 64 p.
A SZERELEM ÁBÉCÉJE. Versek. Bp. Singer-Wolfner, 1946. 52 p.
A FOGAK TORNÁCA. Versek. Bp. Egyetemi ny, 1947. 80 p.
Po Cü-Ji versei. Ford. Weöres Sándor. A nyersfordítás és a jegyzetek Csongor Barnabás munkája. Ill. Kálmán Klára. Bp. Szépirodalmi Kvk, 1952. 139 p.
Marsak Szamuil: Kölykök a ketrecben. = Gyermekeversek képekkel. Ford. Weöres Sándor. Ill. Róna Emy. Bp. Ifjúsági Kvk, 1952. 32 sztl. p.
Sevcenko, Tarasz Hrihorevics: Kobzos. Válogatott költemények. Ford. Weöres Sándor. Ill. Ferenczy Béni. Bp. Uj Magyar Kvk, 1953. 342 p., 12 t.
Rusztaveli, Sota: A tigrisbőrös lovag. Eposz. Ford. Weöres Sándor. Ill. Zichy Mihály. Csatlós János utószavával. Bp. Uj Magyar Kvk, 1954. 319 p., 27 t.
Csü Jüan Versei. Ford. Weöres Sándor. Prózára ford. utószóval és jegyz. ell. Tótkés Ferenc. Ill. Cseng Hung-sou, Li Kung-lin, Men Jing-csao. Bp. Szépirodalmi Kvk, 1954. 109 p.
Whitman, Walt: Fűszálak. Versek. Szerk. Kardos László, Szenczi Miklós. Ford. Szabó Lőrinc, Weöres Sándor stb. Ill. Bartha László. Bp. Uj Magyar Kvk, 1955. XXVII. 419 p., 1 t. /A világirodalom klasszikusai/
BÓBITA. Versek. Ill. Hincz Gyula. Bp. Ifjúsági Kvk. 1955. 78 p.
A HALLGATÁS TORNYA. Harminc év verseiből. Bp. Szépirodalmi

Kvk, 1956, 1957. 431 p.

- Weöres Sándor - Károlyi Amy : TARKA FORGÓ. 120 vers az év tizenkét hónapjára, gyermekek számára. Ill. Szántó Piroska. Bp. Magvető Kvk, 1958. 174 p., 4 t.
Lao-Ce: Az Ut és Erény könyve. Filozófiai költemény. Ford. Weöres Sándor. A kínai eredetiből magyar prózára ford., az utószót, a jegyz. írta Tótkés Ferenc. Bp. Európa, 1958, 110 p.
Brjusov, Valerij Jakovlevics Válogatott költeményei. Ford. Weöres Sándor, Hegedüs Géza stb. Szerk. és az utószót írta Török Endre. Bp. Magvető Kvk, 1959. 165 p.
Mao Ce-tung Huszonegy 21 verse. Ford. Weöres Sándor, Károlyi Amy stb. A nyersfordítás, a jegyz. és az utószó Józsa Sándor munkája. Bp. Magvető Kvk, 1959. 42 p.